

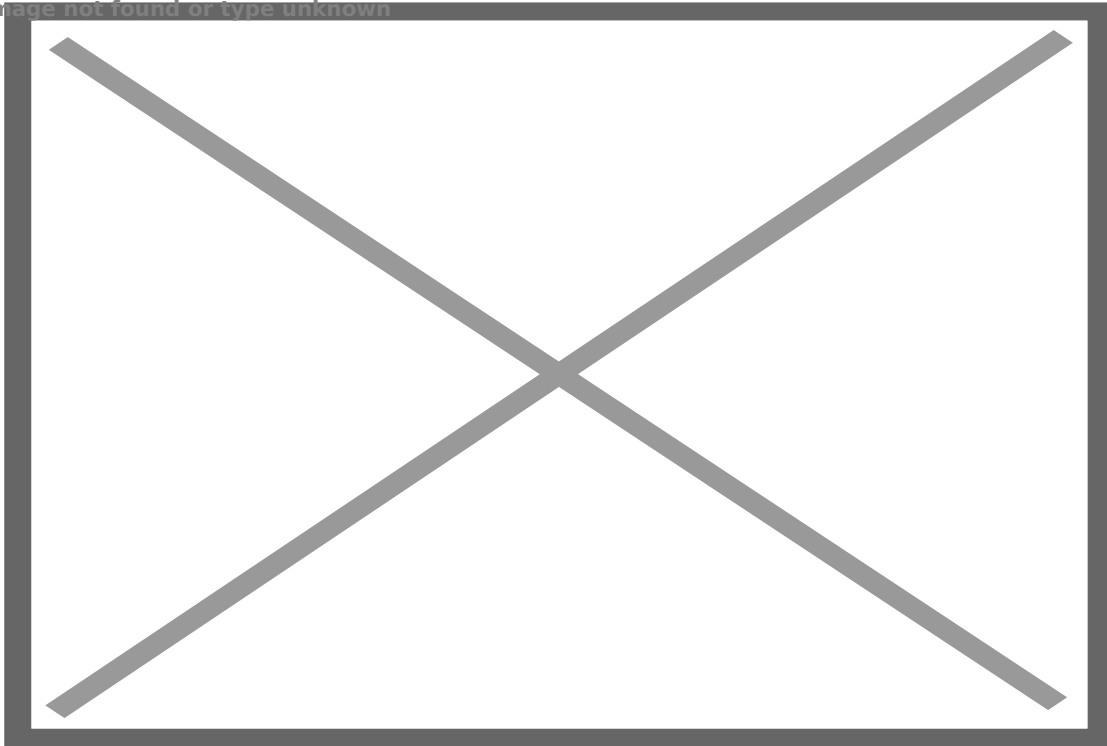
Khi nhà báo nhét chữ vào mồm người khác

22:05 25/05/2017

Tác giả: Đang cập nhật

Mới đây, một số tờ báo đưa tin, Đài truyền hình Vĩnh Long cấm cửa nghệ sĩ Trần Thành. Thông tin ấy kéo theo nhiều bình luận cực đoan trên mạng xã hội.

Image not found or type unknown

Gần đây, trong đời sống báo chí Việt Nam, hiện tượng khái quát tinh thần phát biểu của nhân vật đưa vào tít trở nên phổ biến

Hai ngày sau, ông Lê Quang Nguyên, Giám đốc Đài này đã nói lại trên báo: “Tôi nào có phát ngôn cấm sóng Trần Thành. Tôi chỉ nói là Thành không thích hợp ngồi ghế nóng chương trình Tuyệt đỉnh song ca nhí mà thôi”.

Muôn vàn kiểu... nhét chữ

Trong phiên họp cuối cùng với Chính phủ ngày 6/4/2016, Thủ tướng Nguyễn Tấn Dũng đã có bài phát biểu chia tay các thành viên. Trong bài phát biểu này, ông dành nhiều thời lượng cảm ơn mọi người, và ở phần cuối, Thủ tướng dành những lời chúc cho các thành viên Chính phủ sẽ về hưu. Bài phát biểu từ biệt này được ghi hình và cũng công khai trên các trang [báo điện tử](#), cổng thông tin điện tử của Chính phủ. Nguyên văn đoạn cuối: “Chúc các đồng chí - tôi cũng chúc tôi luôn và 15 đồng chí chúng ta kỳ này thôi, nghỉ chính sách - ráng giữ gìn sức khỏe, sức khỏe là quan trọng

nhất..., làm một công dân tốt, một Đảng viên tốt, ráng làm được cái chương trình như ông Bình Minh nói đó, là người tử tế, sống tử tế... Mỗi đồng chí chúng ta tùy mỗi hoàn cảnh sẽ đóng góp hết sức mình cho Đảng, cho dân”.

Thế nhưng cũng ngay hôm đó, một số tờ báo đã giật tít: “Thủ tướng Nguyễn Tấn Dũng: Về nghỉ, tiếp tục làm người tử tế” hoặc “Thủ tướng: Về nghỉ, ráng làm người tử tế” v.v..

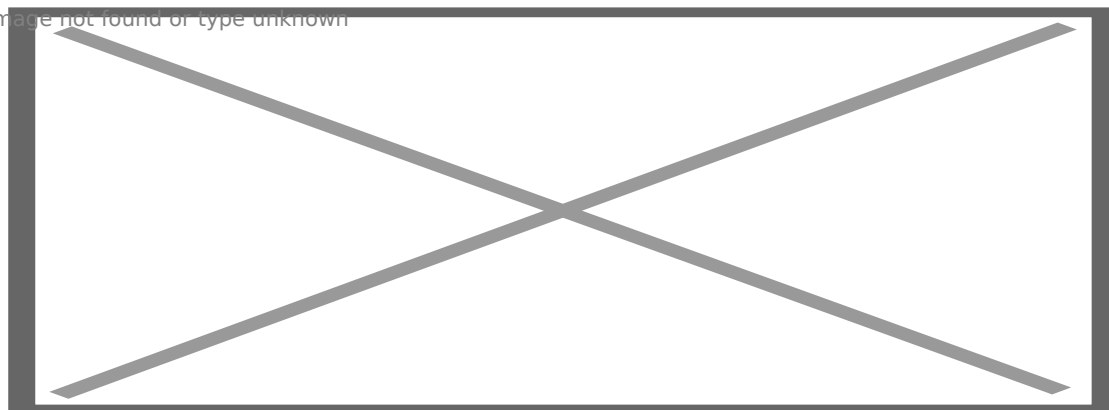
Những cái tít ấy dẫn đến nhiều lời bình xuyên tạc nặng nề và sau đó, khi nhận ra sự thiếu khách quan trong trích dẫn, các báo ấy đã lặng lẽ sửa đổi trên bản trực tuyến.

Không cần phải giỏi câu chữ tiếng Việt cũng có thể nhận ra rằng, **nhà báo** (và có thể là **biên tập viên** ở tòa soạn) đã diễn đạt không khách quan, chính xác tinh thần phát biểu trong những cái tít như thế này.

Nhiều giáo trình báo chí trước đây có nêu yêu cầu: Việc trích dẫn cho nội dung bài hoặc tít phải để trong dấu ngoặc kép. Tuy nhiên, gần đây, trong đời sống báo chí Việt Nam, hiện tượng khái quát tinh thần phát biểu của nhân vật đưa vào tít trở nên phổ biến (một kiểu dẫn gián tiếp). Và cách làm này đôi lúc đã biến việc “**biên tập**” câu chữ trở thành gán ghép nội dung nhân vật không hề nói.

Những ví dụ như trên khá nhiều.

Image not found or type unknown

Nhiều nhà báo nhét chữ vào mồm người đọc gây ra những dư luận không đáng có

Lâu nay, rút tít dưới hình thức trích dẫn những phát ngôn có hàm lượng thông tin quan trọng, có ý nghĩa tác động, có sức hấp dẫn cho tin bài... là chuyện bình thường trong nghề báo. Nhưng, từ khi báo trực tuyến xuất hiện, các yêu cầu kỹ thuật, yêu cầu truyền thông thị giác trên màn hình chật hẹp của các thiết bị cầm tay tạo áp lực buộc các phóng viên, **biên tập viên** phải viết tít ngắn. Nhưng đó chưa phải là lý do chính dẫn đến tình trạng những cái tít tự ý biên tập lời của nhân vật,

nguồn tin.

“Biên tập” hay gán ghép nội dung?

Tháng 3 vừa qua, khi câu chuyện dọn dẹp vỉa hè ở Quận 1, TP. HCM thành tâm điểm của truyền thông, UBND TP. HCM có một cuộc họp bàn các giải pháp hỗ trợ địa điểm kinh doanh cho người bán hàng rong. Ông Trần Vĩnh Tuyến, Phó Chủ tịch UBND TP. HCM chủ trì cuộc họp này. Một phóng viên của VTV có mặt tại cuộc họp này cho biết: Giải pháp được đưa ra rất đa dạng, nhưng cơ bản vẫn là việc thành phố quy hoạch một vài tuyến đường phù hợp, chọn lọc ra các gánh hàng rong nổi tiếng, ngon, chất lượng để hỗ trợ đưa vào các khu kinh doanh tập trung”.

Thế nhưng không hiểu sao sau cuộc họp đó, một tờ báo giật tít “Người bán hàng rong có thể kinh doanh qua mạng”. Cách giật tít ấy làm độc giả cảm thấy như đây là giải pháp chủ yếu mà TP. HCM đề ra. Và cái tít trích dẫn này đã bị nhiều cư dân mạng biến thành [đề tài](#) để ném gạch đá phê bình ông Phó Chủ tịch.

Cũng theo một [nhà báo](#) có mặt trong cuộc họp, việc “hỗ trợ bán hàng rong qua mạng” là một giải pháp gợi ý thêm được ông Tuyến có trao đổi bên lề sau cuộc họp với báo chí nhưng chắc chắn nó không phải là giải pháp cơ bản.

“Đà Nẵng làm du lịch như cái lò” là một cái [tít](#) được trích dẫn theo kiểu cúp cắt phát biểu đại biểu Nguyễn Quốc Bình tại Kỳ họp thứ 14, HĐND TP Đà Nẵng khoá VIII, nhiệm kỳ 2011 - 2016. Thực chất, ông Bình dùng một ẩn dụ để phát biểu: “Du lịch Đà Nẵng làm như đặt lò, đợi du khách như con cá chui vô rồi chén chứ chẳng có sản phẩm gì mới, thu hút khách đến tham quan”. Nhưng dù sao, những dạng [tít](#) cúp cắt như thế này chỉ có thể gây cười vì ngô nghê, chưa hoàn toàn “đổi trắng thay đen”. Đáng lo là những cách trích dẫn trong tít đầy định kiến.

Trở lại trường hợp nghệ sĩ Trấn Thành, trước đó không lâu, anh cũng bị dư luận phản ứng dữ dội với cái [tít](#) trích dẫn, “Nếu khán giả thấy hài nhảm, hãy tắt tivi”. Thực chất, phát ngôn đầy đủ của Trấn Thành là: “Game show hài dạo này xuống cấp, tôi đồng ý. Nhưng bản chất chúng không rẻ tiền và nhảm nhí. Bây giờ, ai cũng có tivi, vậy chúng ta nên chọn lọc mà xem. Nếu quý vị cảm thấy chương trình nào nhảm nhí, hãy tắt tivi. Còn các chương trình nào đầu tư về kịch mục, hãy đón nhận” (nguồn: *VnExpress*). Các ví dụ trên cho thấy, hiện tượng thiếu công bằng trong trích dẫn [phát ngôn](#) vào [tít](#) đang là lời báo động trên cả bình diện đạo đức lẫn pháp lý.

rich dẫn là thành tố quan trọng trong **tác phẩm báo chí**, nó bổ sung màu sắc và độ tin cậy, đưa công chúng đến gần với sự kiện hơn, phô bày cá tính nhân vật... Thế nhưng khi

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED] **tít**, chuyện này đôi lúc cũng khó. Vì thế, tránh không được thay đổi từ ngữ

[REDACTED]

Lời thề chính xác và không công bằng khi thề danh trong tít có khi do phóng viên quá

[REDACTED] **biên tập**

[REDACTED]

[REDACTED] **nhà báo** không nặng nề bằng chuyện trích

[REDACTED]

Vì thế, phải hết sức cẩn thận khi sử dụng tít thề danh vì chúng ta có thể dẫm mặt vào

[REDACTED]

Phan Văn Tú

Link bài viết: <https://nguoilambao.vn/public/index.php/khi-nha-bao-nhet-chu-vao-mom-nguoi-khac>